

Brusel chystá reformu autorského práva. Je jí ale vůbec třeba?

Těsně před volbami do Evropského parlamentu finišují politická jednání o copyright směrnici. Experti přibližují, co je v ní klíčové a co by šlo řešit i jinak.

Radim Polčák

vedoucí Ústavu práva a technologií
Právnické fakulty Masarykovy univerzity

Důkladnou reformu autorského práva Evropská unie potřebuje zcela jednoznačně. Nyní navrhovaná směrnice ale takovou reformu rozhodně nepřináší. Mám dojem, jako by jedním z cílů návrhu bylo spíš ochránit současné neefektivní instituty nahraňující jedné konkrétní zájmové skupině – a tou v žádném případě nejsou autoři – před postupnou modernizací autorského práva. K té nepřímě vede judikatura Soudního dvora. Účel návrhu tedy podle mě můžeme chápat i tak, že má přistříhnout křídla Soudnímu dvoru, který se místy vymyká paternalistickým představám o podobě autorského práva formovaným v druhé polovině minulého století.

Debatu si zaslouží také způsob, kterým se směrnice projednávala. Názory odborné veřejnosti a akademiků padly úplně pod stůl a hlavní slovo měli v celém legislativním procesu lobbisté. Když se podíváme na dopis, kterým akademická komunita na tento nestandardní postup upozornila, najdeme pod ním podpisy bez výjimky všech evropských špiček v oboru autorského práva. Je to pozoruhodné i z toho důvodu, že mezi špičkovými odborníky panují často velmi rozdílné názory na vhodnost různých konkrétních řešení. V tomto případě se ale všichni shodli na tom, že takhle diletantsky se autorskoprávní legislativa pro nejvyspělejší ekonomiku světa prostě dělat nedá.

Evropská unie především potřebuje skutečně jednotné autorské právo. Dosud z něj máme harmonizovaný pouze fragmenty, což je z ekonomického, právního i politického hlediska dokonale paradoxní. Kreativita je nejdůležitějším zdrojem pro evropskou ekonomiku a měla by nejvíce profitovat z výhod společného trhu. Žádný společný trh ale v tomto případě neexistuje a namísto jeho vytváření se jen snažíme budovat další bariéry a doufat, že na tom ve výsledku nějak vyděláme.

František Korbel

advokát Havel & Partners
a člen Legislativní rady vlády ČR

Dobře asi je, že se problémy v tomto oboru tematizují a vede se o nich debata. Ale má-li být výsledkem nejistota a různé výklady vágních pojmů v členských státech, je reforma spíše na škodu. Digitální trh ani autorská práva nemají hranice a potřebují jasnou, stabilní a nepřilíš invazivní regulaci. Obchodní modely se regulací přizpůsobí, nebo odejdou. Ale všichni potřebují vědět, na čem jsou. A to reforma úplně nepřináší.

Google před pár dny ukázal, jak by vypadaly výsledky vyhledávání v Evropě po přijetí článku 11 směrnice: v přehledu vyhledaných stránek by již nebyly náhledy jejich obsahu. Nejvíce na to doplatí veřejnost a paradoxně také ti, v jejichž zájmu se to navrhuje, tedy nositelé autorských práv, jejichž díla přijdou o bezplatnou marketingovou podporu. Důsledky zpoplatnění náhledů v případě Google News Spain by nás měly varovat. Google se službou News jednoduše odešel a všem zbyly jen oči pro pláč. Článek 13 návrhu zase balancuje na hraně cenzury soukromých uživatelských dat.

Myslím si, že digitální obchod nelze řešit restrikcemi, jak to navrhuje směrnice, ale podporou nabídky a spravedlivé distribuce odměn. Proč nevyužít nejmasivnější distribuční kanály uživatelského obsahu prostřednictvím úložišť k legální distribuci autorsky chráněných děl? Vždyť by na tom vydělali všichni. Uživatelům často chybí dostatečně kvalitní legální nabídka obsahu, kterou by mohli za rozumnou cenu bezpečně konzumovat.

Kolem směrnice se točí obrovský lobbying zájmových skupin nositelů autorských práv a poskytovatelů služeb. Méně se myslí na veřejnost, která ponese hlavní důsledky změn, a ještě méně na to, že když se restrikce přeženou, nepřinesou nikomu nic, neboť poptávka uživatelů i nabídka služeb se přesunou mimo EU. Tratit pak budeme všichni.

Michal Nulíček

partner v advokátní kanceláři
Rowan Legal

Legislativa musí reagovat na vývoj informační společnosti. Současná úprava je však dostačující, navíc je neustále upřesňována judikaturou Soudního dvora Evropské unie. A tak i aktuální podoba silně diskutovaného článku 11 směrnice by nakonec nemusela představovat velkou změnu s ohledem na dřívější rozhodnutí Soudního dvora EU ve věci Infopaq.

Naopak článek 13 by přinesl zásadní obrát s natolik razantními dopady, že pro něj neexistuje dostatečné opodstatnění.

U článku 13 je vedle legislativních nedostatků hlavním problémem vůbec nevhodnost celé koncepce.

Jako příhodnější se mi zde jeví soft law regulace například v oblasti spolupráce nositelů práv s hostingy, což je ostatně cesta, kterou se Evropská komise již vydala souběžně s prosazováním copyrightové směrnice.

Některá další ustanovení copyright směrnice mohou být vhodným doplněním stávající úpravy. Pozornost zasluží například výjimka pro vytěžování textů a dat, která by mohla podnítit evropské inovace. Je dobré zmínit snahu o posílení práv jednotlivých autorů a výkonných umělců zejména vůči velkým nositelům práv, jako jsou vydavatelství.

Směrnice o autorských právech je jedním z mnoha opatření, kterými komise směřuje k úpravě jednotného digitálního trhu. Je projednávána na celoevropské vysoké odborné úrovni téměř dva a půl roku, přesto stále panují zásadní neshody. Časový tlak na její dotažení před volbami do Evropského parlamentu může mít negativní vliv na výslednou kvalitu předpisu. Článek 13 představuje natolik významný zásah do práv a svobod všech unijních občanů, že by to mohlo být vhodným nosným tématem blížících se voleb. Nechť jasně zazní názor občanů.